

הפסקות בשעת לימוד התורה - שיעור 449

I. הפוסק בשעת לימודו עיין בעבודה זרה (ג:) אמר רבי לוי כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין לו גחלי רתמים הוא היה אומר מפני מה תלמידי חכמים מתים כשהם קטנים שפוסקים מדברי תורה ועוסקים בדברי שיחה (אבות דר' נתן כ"ו - ג) והמהלך בדרך ושונה ומפסיק ממשנתו ואומר מה נאה אילן זה מתחייב בנפשו (אבות ג - ז) פירש רש"י כשעוסק בתורה אין רשות לשטן להזיקו וכיון שפוסק על דברים בטלים ניתנה לו רשות ואין חילוק בין הלומד בביתו או מהלך בדרך (תוס' יו"ט בשם רבינו יונה) ומי שמפסיק ממשנתו לשיחת חולין עובר בעשה דביטול תורה (רבינו חננאל יומא י"ט:) דהיינו ודברת במ - במ יש לך רשות לדבר ולא בדברים אחרים וכ"כ הרמ"א (יו"ד רמ"ו - כ"ה) והוא בכלל כי דבר ה' בזה (שו"ע ס) וכל רגע שהוא אינו מפסיק שכרו גדול מאד (אגרת הגר"א) עיין בספר כבוד התורה (דף כ"ט)

II. השאלות הנוגעות להפסיק מלימוד

- (א) **לענות לטלפון באמצע הלימוד** יותר טוב שלא לענות דאולי אין זה ענין חשוב ויכול לטלפון עוד פעם וצריך לסגור הפלאפון (צלצול) בבית המדרש (קובץ בית לוי ייסן תשנ"ח - י"ג)
- (ב) **לענות אמן** עיין בכף החיים (קכ"ד - כ"ה) שהביא מחלוקת בדבר אמנם השערים מצויינים בהלכה (כ - ה) כתב כשהיו מתפללים מנין אחר מנין שאין עליהם חיוב לענות אמן וקדושה וברכו וכן מוכרח מברכות (ג:) דרק משום ברוב עם הדרת מלך מבטל לימודו (בנר הבדלה) אבל לא לאמן שאין שייך להם ולכן כשלומד בחבורה לא יברך ברכת הנהנין בקול רם כדי שלא יפסיקם לענות אמן
- (ג) **להשלים המנין** עיין ברמ"א (נ"ה - כ"ז) דבמקום שאין מנין תמיד בבהכנ"ס כופין זה את זה שיבואו תמיד אע"פ שנתבטלו מלימודם בשביל זה אבל כשאפשר להם לילך למקום אחר להתפלל במנין אינו מחויב לבטל לימודו
- (ד) **לענות קדיש קדושה וברכו** אם הוא באותו חדר שבו מתפללים צריך לענות ובחזר אחר אינו צריך ומ"מ רשאי (כבוד התורה דף מ"ג - ל"ז) והשערים מצויינים בהלכה (ה"ל) מיירי במנין אחר מנין וכן נראה לי
- (ה) **לענות ליו"ג מדות** עיין באג"מ (ג - ס"ט) שיחיד יפסיק ויענה עמם אבל כשלומדים ברבים מסתבר שאין להם להפסיק אבל לקדיש וקדושה וברכו משמע שם שצריך להפסיק ואפשר בחזר אחר מותר כנ"ל וצ"ע
- (ו) **לעמוד לפני רבו או לספר תורה** עיין ביו"ד (רמ"ד - י"ח) ובפתחי תשובה (רפ"ג - ג) שצריך לעמוד שזה כבודו יתברך וה"ה לפני תלמיד חכם או זקן שזה כבודו יתברך כי הוא אמר והוא צוה ויעמוד ומ"מ יכול להמשיך בלימודו בשעת העמידה
- (ז) **לכיבוד אב ואם** עיין בתשובות והנהגות (ג - רע"ד) דגדול ת"ת יותר מכיבוד אב שיעקב לא נענש על הזמן שלמד בבית עבר אבל באקראי אף שמבטל ת"ת לא יבטל מצות כיבוד אב ששכרו מאד (ס)
- (ח) **הביאו לו שם של חולה שיתפלל עבורו** רשאי לומר שהתורה שלומד תהיה לזכות החולה שזה יותר חשוב דת"ת כנגד כולם (ד"ע)
- (ט) **להכין עצמו לכבוד שבת** עיין בשו"ע (ר"ג) דאפילו אם יכול לעשותו ע"י שליח שהיא מצוה מוטלת על גופו צריך הוא לעשותו אמנם מצוה שאינו מוטלת על גופו כגון גמילת חסד אם איזה אדם אחר יכול לעשות הטובה היא אין מבטלין תורה בשביל זה אבל לכבוד שבת שהיא מצוה בגופו מצוה בו יותר מבשלוחו (תשובות והנהגות ג - רע"ד)
- (י) **להכנסת אורחים** אם אין בבני ביתו מי שיתעסק עם האורחים יתעסק עצמו אבל אם יש מי שיתעסק לא יבטל לימודו (בספר אהבת חסד ג - ה נהרה)
- (יא) **למי שבא אליו לדבר עמו** וצריך אותו בדוקא צריך להפסיק דלא חמירא האי הפסקה מק"ש וברכתיה ובבין הפרקים שמותר לשאול בשלום אדם נכבד (יוסף אומץ דף 862) מ"מ יש לפקפק בזה דלדוגמא בזמן שחונני טרוד במסחרו ואם בא להתנוני קרובו שלא ראהו כמה שנים האם יאריך אז בדיבורם עמו בשעה שהקונים עומדים עליו אלא יבקש מחילתו ובערב יאריך בשיחה עמו (ספר דרכי החפץ חיים)
- (יב) **לנתינת צדקה** עיקר התשובה היא בעסק התורה ולא בעשיית הצדקה ואם היה אפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק לא יועילו לו כל הצדקות (חת"ס עה"ת ספר זכריס עמוד ק"ס)

- (ג) לצורך ציבור כגון לטלפון לצדקה למוסד אין לבטל לימודו אבל אם אין אחרים שיעסקו בכך חייב לעסוק והרי הוא כעוסק בתורה (כבוד התורה)
- (ד) לשנים מקרא ואחד תרגום עיין במ"ב (רפ"ה - ו) וגם בשער הציון דרך בין הפרשיות אולי יש מקום להקל אבל באמצע ענינא מן הדין אסור להפסיק
- (ט) תלמוד תורה דרבים אם מבטלו למצוה עוברת יש מחלוקת בדבר עיין ברמ"א (ק"ו - ז) ובמ"ב (ח) ובשו"ע הרב (ת"ת ד - ד זלרכות) אמנם אין מבטלין ת"ת דרבים לתפלה בציבור (מ"ב 5 - ג"ו)
- (טז) לביקור חולים עיין בשיעור 411 (III - י)
- (יז) להקמת המצבה עיין בשיעור 425 (I - ב)
- (יח) בליל ניטל עיין בשיעור 174 (II & III)
- (יט) ללמוד עם אחרים עיין באג"מ (סה"ע ז - כ"ו) דכל ת"ח מחויב ללמוד מקצת זמן גם עם אחרים אף שמתבטל מתורת עצמו והזמן הוא מעשר עשירית ואולי יכול להוסיף עד חומש וצ"ע בשיעור הזמן

III. סדר הלימוד היותר טוב

- (א) הערוך השלחן (י"ד רמ"ו - סק"ז) הביא הט"ז (סק"ז) בשם הדרישה דבעל הבית שלומד רק איזה שעות ביום טוב יותר שילמד ספרי פוסקים ולא גמרא ובודאי שעל כל איש לידע דיני אורח חיים ומקצת דינים מיו"ד וח"מ ואהע"ז המוכרחים לכל איש אמנם ראינו כי אם כה נאמר להם לא ילמדו כלל כי רצונם רק ללמוד דף גמרא בכל יום ע"כ אין להניאם והלואי יעמדו בזה ע"ש
- (ב) ועיין בהקדמה של המ"ב (חלק ה') שכתב דכל מה שהאדם לומד אפילו בקדשים ובטהרות הוא מקיים מ"ע דת"ת מ"מ עיקר לימוד האדם צריך להיות בלימוד המביא לידי מעשה וע"כ אחז"ל (זרכות ח:) אוהב ה' שערי ציון מכל משכנות יעקב אוהב ה' שערים המצויינים בהלכה יותר מכל לפ"ז נראה דחלק או"ח הוא היותר מוקדם ללימוד לכל אף שכל ד' חלקי שו"ע הם נצרכים למעשה מ"מ חלק זה הוא מוקדם לכל ורוב אנשים אינם לומדים שו"ע או"ח משום שכבוד הדבר מאד לידע ממנו הדין למעשה מפני מתחלקות רוב הדיעות ועומק הענינים (עיין שם זמ"ז) וכבר העיד הבעל אורים ותומים בספרו יערת הדבש כי א"א כלל במציאות שינצל מאיסור שבת אם לא ילמוד כל הדינים על בורים היטיב היטיב (מ"ז זקדמתו לחלק ג')
- (ג) וכ"כ הקיצור שלחן ערוך (כ"ו - ג) למי שקובע עתים לתורה יעסוק בעתים הללו שהוא קובע ללמוד ההלכות השכיחות לדעת לכל איש ישראל וכ"כ השו"ע הרב (הלכות ת"ת ז - ז) וכ"כ המ"ב (ק"ה - סק"ט)
- (ד) עיין בספר קריינא דאגרתא (דף ג) מהגר"י קניבסקי בעל הקהילות יעקב שכתב "בודאי כל ת"ח צריך ומוכרח ללמוד כל חלקי התורה והחלק הנוגע למעשה היינו סדר מועד וברכות חובה יותר ללמוד בעיון והעמקה עד שיהא ראוי להוראה בענינים אלו וזהו עיקר מצות לימוד התורה דצריך שתהא ללמוד ע"מ לעשות ומה שנהגו בישיבות ללמוד המסכתות מנשים ונזיקין בלבד הוא מפני שאותן מסכתות המה מסוגלים יותר לפתוח את הכשרון וכל זה שייך רק לגבי צעירים בערך כחמשה שנים הראשונים אחרי שגמרו ישיבה קטנה אבל כשכבר פיתח כשרונו כהוגן בודאי חובה עליו אז יותר ללמוד ברכות וסדר מועד וחולין ונדה"
- (ה) מי שאינו מצליח בלימודו יעסוק בתורה עם דרך ארץ ויכול לעסוק במלאכתו כמה שדרוש לו לפרנסת אנשי ביתו ברווח ויקבע לו זמנים מיוחדים לעסוק בתורה (שו"ע הרב הלכות ת"ת פ"ג סעיף ג ופני יהושע קידושין פ"ג:) עיין בשו"ת יחזה דעת (ג - ע"ה)
- (ו) עיין באג"מ (י"ד 3 - ק"י) שכתב דחייב ללמוד כל התורה וקיום מצות לימוד התורה יש בלימוד הדף היומי שהרי ילמדו במשך ז' שנים הש"ס ולכן הוא ענין גדול מאד לעולם ילמוד אדם במקום שליבו חפץ (ט"ז י"ט.) משמע שצריך ללמוד במקום שנהנה ממנו ושמח בלימודו
- (ח) בשעת הדחק שהטירדה גדולה ואין לו פנאי ללמוד כלל יכול לצאת ידי חובתו בקריאת שמע שחרית וערבית (רמ"א רמ"ו - ח וש"ך סק"ה)